DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2019.38>
УДК 343.98

Д. В. Пучко,

аспірант Харківського НДІСЕ,
прокурор Харківської місцевої прокуратури № 2 Харківської області,
юрист 1 класу, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1332-6806>
e-mail: puchko06111990@gmail.com

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ КЛАСИФІКАЦІЇ СУДОВОЇ БУДІВЕЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Досліджено проблемні питання судової будівельно-технічної експертизи як джерела доказів у різних видах судочинства, в аспекті її класифікації. Аналіз експертної практики свідчить про те, що діапазон об'єктів і кількість виконуваних будівельно-технічних досліджень постійно зростає. З огляду на актуальність даного роду судової експертизи як для розслідування кримінальних проваджень, так і для інших видів судочинства, розглянуто основні положення, пов'язані з формуванням теоретичної бази судової будівельно-технічної експертизи в аспекті її класифікації.

На підставі аналізу спеціальної літератури, нормативно-правових актів та експертної практики, виокремлюється низка питань, що носять дискусійний характер і на сьогодні не визначені остаточно.

Сформульовано висновки та надано відповідні пропозиції.

Ключові слова: судова будівельно-технічна експертиза, висновок експерта, експертна спеціальність, клас, рід, вид судової експертизи, класифікація судових експертиз.

Постановка наукової проблеми. Аналіз експертної практики свідчить про те, що діапазон об'єктів і кількість виконуваних будівельно-технічних досліджень постійно зростає. За останні роки спостерігається така статистична картина: у 2009 році в системі судово-експертних установ Міністерства юстиції України виконано 7895 будівельно-технічних експертиз (що склало 8,5 % від загальної кількості всіх проведених досліджень); 2010 — 8162 (8,6 %); 2011 — 8497 (8,7 %); 2012 — 8550 (11,5 %); 2013 — 8977 (13,1 %); 2014 — 6980 (11,8 %); 2015 — 6676 (10,5 %); 2016 — 6831 (10,3 %); 2017 — 9842 (10,8 %); 2018 — 11065 (10,5 %). Зниження кількості експертиз у 2014 — 2016 роках пояснюється тим, що Україна втратила контроль над територіями в Криму і східному регіоні (частина Донецької та Луганської областей), де знаходилися дві потужні експертні установи, однак, у відсотковому співвідношенні тенденції зростання зберігаються — це в середньому близько 10 % від виконаних експертиз за всіма видами досліджень у спеціалізованих установах Мін'юсту. Відзначимо, що всього в системі проводяться судові експертизи з більш, ніж 90 видів експертних спеціальностей¹.

¹ Пучко Д. В. Современное состояние и перспективы развития судебной строительно-технической экспертизы в Украине. *Criminalistics and Forensic*

З огляду на актуальність даного роду судової експертизи як для розслідування кримінальних проваджень, так і для інших видів судочинства, розглянемо основні положення, пов'язані з формуванням теоретичної бази судової будівельно-технічної експертизи в аспекті її класифікації.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Теоретичні та науково-методичні положення судової будівельно-технічної експертизи знайшли своє відображення в наукових працях українських та російських учених — Л. Гули, З. М. Скибінської, О. Я. Заяць, В. В. Контимирової, В. В. Мазурової, О. В. Командирова, О. В. Левченко, О. В. Кисіль, А. Ю. Бутиріна, О. С. Вершиніної, С. Д. Волощук, А. В. Крахіна, М. Ю. Седнева¹ й інших фахівців у даній галузі

Expertology : Science, Studies, Practice. V. XV. Book II. Lietuvos Teismo Centras, Lietuvos Kriminalistų Draugija. 2019. P. 311–326.

¹ Див., напр.: Гула Л. Особливості будівельно-технічної експертизи з визначення завищення даних про вартість виконаних будівельно-ремонтних робіт із залученням бюджетних коштів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository URL: <http://ena.lp.edu.ua> (дата звернення 01.09.2019); Гула Л. Характеристика організації будівельно-ремонтних робіт як об'єктів будівельно-технічної експертизи з визначення характеру їх виконання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки, 2017. № 861. С. 432–439; Скибінська З. М., Заяць О. Я. Суб'єкти малого підприємництва та особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності у будівельному виробництві. *Науковий вісник : зб. науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України*, 2007. Вип. 17.8. С. 244–248; Контимирова В. В., Мазурова В. В. Про актуальність питання з організації випробувальних будівельно-технічних лабораторій в установах судових експертиз. *Вісник ОНДІСЕ*. Вип.5, 2019. С. 90–94; Командиров О. В., Левченко О. В., Кисіль О. В. Перспективи застосування bim-технології (building information modeling) в будівельно-технічній експертизі. *Вісник ОНДІСЕ*. Вип.5, 2019. С. 86–89; Бутирин А. Ю. Судебная строительно-техническая экспертиза (теоретические, методические и правовые основы). Москва, 1998. 196 с.; Бутирин А. Ю. Методики исследования объектов судебной строительно-технической экспертизы. Оконных заполнений из ПВХ; квартир, поврежденных заливом (пожаром); межевых границ земельных участков. Москва : Библиотека эксперта, 2007. 220 с.; Бутирин А. Ю. Строительно-техническая экспертиза в судопроизводстве России: дис. докт. юрид. наук: 12.00.09 / МГЮА. Москва, 2005. 608 с.; Бутирин А. Ю. Теория и практика строительно-технической экспертизы. Москва : Городец, 2006. 224 с.; Вершинина О. С. (ред.) Практическое пособие строительного эксперта : изд. 4-е. перераб. и доп. Москва : Спутник+, 2007. 835 с.; Волощук С. Д., Крахин А. В., Седнев М. Ю. Судебная строительно-техническая экспертиза. Определение объемов и стоимости фактически выполненных проектно-изыскательских работ : учеб. пособ. Москва : АСВ, 2014. 176 с.; Бутирин А. Ю., Орлов Ю. К. Строительно-техническая экспертиза в современном судопроизводстве : учебник / Гос. учреждение Российский федеральный центр судебной экспертизы при М-ве юстиции РФ. Москва : РФЦСЭ, 2011. 368 с.

спеціальних знань. Аналіз публікацій свідчить про те, що в основу диференціації судових будівельно-технічних досліджень, втім, як і будь-яких інших, покладені організаційно-процесуальні, науково-методичні та інші критерії, залежно від сукупності характеристик різних сторін предмета, об'єкта, завдань, методів дослідження і використовуваних спеціальних знань. У той же час, існують дискусійні питання щодо віднесення тих чи інших досліджень до певних видів (підвидів) судової будівельно-технічної експертизи, що позначається на практиці її призначення та проведення.

Мета статті. На підставі аналізу спеціальної літератури, нормативних актів та експертної практики розглянути основні положення, пов'язані з формуванням теоретичної бази судової будівельно-технічної експертизи в аспекті її класифікації.

Виклад основного матеріалу. Ми дотримуємося тієї тенденції, відповідно до якої судову будівельно-технічну експертизу слід розглядати як рід у класі інженерно-технічних експертиз, що диференціюється за видами (підвидами) залежно від розв'язуваних завдань і об'єктів дослідження: будівлі (промислового і цивільного будівництва), інженерні споруди; об'єкти індивідуального будівництва. Наші умовиводи пояснюються такими положеннями.

Згідно з Державним класифікатором будівель та споруд ДК 018–2000, зазначені об'єкти нерухомості диференціюються залежно від їх призначення — виробниче або невиробниче. Споруди — це пов'язані із землею будівельні системи, створені з будівельних матеріалів, напівфабрикатів, оснащення та обладнання в результаті виконання різних будівельно-монтажних робіт. Будівлі — це споруди, що складаються з несучих та огорожувальних або сполучених (несуче-огорожувальних) конструкцій, які утворюють наземні або підземні приміщення, призначені для проживання або перебування людей, розміщення устаткування, тварин, рослин, предметів. До будівель належать: житлові будинки, гуртожитки, готелі, ресторани, торгові центри, промислові будівлі, вокзали, будівлі для публічних виступів, медичних установ, навчальних закладів тощо. Інженерні споруди — це об'ємні, площинні або лінійні наземні, надземні або підземні будівельні системи, що складаються з несучих та, в окремих випадках, огорожувальних конструкцій і призначені для виконання виробничих процесів різних видів, розміщення устаткування, матеріалів і виробів, для тимчасового перебування і пересування людей, транспортних засобів, вантажів, переміщення рідких та газоподібних продуктів і т.п.¹

Інженерні споруди класифікуються, в основному, з урахуванням інженерних задумів, і визначаються цільовим призначенням об'єкта.

¹ Державний класифікатор будівель та споруд ДК 018–2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va507565-00> (дата звернення 27.08.2019).

До інженерних споруд належать: транспортні споруди (залізниці, шосейні дороги, злітно-посадкові смуги, мости, естакади тощо), трубопроводи та комунікації, дамби, комплексні промислові споруди, спортивні та розважальні споруди тощо. Одиницею класифікації в зазначеному Класифікаторі, в основному, є окрема будівля або інженерна споруда (будівля, дорога, трубопровід тощо). Для комплексних будівельних об'єктів, що складаються з декількох будівель, кожна будівля може класифікуватися окремо або як група. Комбіноване житло повинно бути ідентифікованим за однією класифікаційною ознакою відповідно до основного призначення¹.

У ході експертного дослідження судовим експертом повинна враховуватися специфіка кожного з наведених вище та визначених зазначеним Класифікатором будівельних об'єктів. Безумовно, зазначений Класифікатор — не єдиний документ, який дозволяє побачити і проаналізувати все різноманіття об'єктів будівельно-технічної експертизи. У той же час, в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень у класі інженерно-технічних експертиз виділені будівельно-технічна, дорожно-технічна і оціночно-будівельна експертизи.

Як показує наш власний досвід процесуального керівництва в кримінальних провадженнях за злочинами у сфері будівництва, одним із найактуальніших завдань, які можуть бути вирішені судовими експертами в галузі будівництва, є встановлення вартості будівельних об'єктів та будівельних робіт, що найчастіше пов'язано з доведенням фактів неправомірності використання бюджетних коштів (їх нецільового використання). У таких експертних ситуаціях об'єктами дослідження будівельно-технічної експертизи є: будівлі, споруди, інженерне та інше обладнання і документація до них: технічні паспорти, інвентарні справи; робочі проекти і робоча документація; специфікації, пояснювальні записки до проекту; висновки державної комплексної експертизи; локальні кошториси; загальні відомості про земельні ресурси; договори або контракти; додаткові угоди; акти виконаних підрядних робіт; довідки про виконані підрядні роботи; звіти про нормативне списання матеріалів; акти огляду прихованих робіт; календарні плани або мережеві графіки; журнали виконання робіт; акти введення в експлуатацію будівель або споруд тощо. Однак, судова будівельно-технічна експертиза відіграє важливу роль і в ході розслідування (судового розгляду) кримінальних проваджень про аварії, нещасні випадки, які відбуваються в процесі проведення будівельних робіт; розгляду цивільних позовів про право власності на нерухомість; у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані зі встановленням правомірності будівництва, експлуатацією будівельних об'єктів, відповідності виконаних робіт будівельним нормам і правилам та ін.².

¹ Там само.

² Пучко Д. В. Питання класифікації будівельних об'єктів раніше розглядалося нами в роботі : проблемні питання судової будівельно-технічної

Відповідно до статті 2 Закону України «Про судову експертизу», законодавство України про судову експертизу складається із цього Закону, інших нормативно-правових актів¹. Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5 (із змінами та доповненнями), передбачено класифікацію (розподіл) судових експертиз за різних підстав: послідовністю проведення, кількісним складом експертів однієї чи декількох спеціалізацій, характером (галуззю) спеціальних знань тощо².

Становлення судової будівельно-технічної експертизи як окремої галузі знань тісно пов'язане з одним із найважливіших документів, яким регламентувалися питання призначення будівельно-технічних експертиз при розгляді цивільних справ з питань розподілу домоволодінь, що належать громадянам, правомірністю їх будівництва — постановою Пленуму Верховного Суду СРСР від 31 липня 1981 р. «Про судову практику з вирішення спорів, пов'язаних з правом приватної власності на жилий будинок»³.

Вперше в Україні підрозділи судових будівельно-технічних досліджень були створені в науково-дослідних інститутах судових експертиз МЮ УРСР: у 1988 році — в ХНДІСЕ та КНДІСЕ; у 1991 році — в ОНДІСЕ.

Затвердженням Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5, визначено, по суті, клас експертизи — інженерно-технічна, та рід даних досліджень — будівельно-технічна експертиза.

З метою посилення контролю за якістю підготовки та атестації судових експертів із числа фахівців науково-дослідних інститутів судових експертиз і фахівців, які не є працівниками державних

експертизи. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : зб. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю з дня народження Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 18–19 квіт. 2019 р.). Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 310–312.

¹ Про судову експертизу : Закон України 25.02.1994 № 4038-ХІІ. *Голос України* від 21.04.1994 (із подальшими змінами та доповненнями).

² Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5 (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46. Ст.172.

³ Про судову практику з вирішення спорів, пов'язаних з правом приватної власності на жилий будинок : постанова Пленуму Верховного Суду СРСР від 31 липня 1981 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004400–81> (дата звернення 25.12.2018).

спеціалізованих установ, було затверджено Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів (наказ МЮУ від 15 липня 1997 р. № 285/7-А) й Перелік основних видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта. Відповідно до даного Переліку визначено види судових експертиз, індекси та види експертних спеціальностей, а саме: вид судових експертиз — будівельно-технічна експертиза; індекси та види експертних спеціальностей — 10.6» Дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів»; 10.7» Розподіл земель та визначення порядку користування земельними ділянками»; 10.10 «Визначення оціночної вартості будівельних об'єктів та споруд»; 10.14» Оцінка земельних ділянок». Вказаним переліком на одному рівні класифікаційних одиниць роду будівельно-технічної експертизи постають види експертних спеціальностей щодо об'єктів будівництва та земель і земельних ділянок. Вважаємо, що така класифікація не повною мірою відповідає об'єктному підходу до диференціювання експертних спеціальностей, оскільки ми маємо справу з різними об'єктами, кожний з яких є специфічним: будівельними, з одного боку, і землями земельними ділянками, з іншого. Безумовно, при цьому слід враховувати, що за багатьма напрямками вирішення експертних завдань ці об'єкти тісно взаємопов'язані, оскільки будівлі та споруди розташовуються на земельних ділянках. Але такий зв'язок можна умовно порівняти, наприклад, із рукописними текстами у документах, які є, з одного боку, об'єктами почеркознавчого дослідження, а з іншого, досліджуються в межах технічної експертизи документів. Це ні в якому разі не стає на заваді для виокремлення почеркознавчої експертизи, з одного боку, та технічної експертизи документів, з іншого, як окремих родових одиниць класу криміналістичних в загальній класифікації судових експертиз.

Із прийняттям 12 липня 2001 р. Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», Національного Стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» (Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. за № 1440) та інших нормативних документів, головні завдання будівельно-технічної експертизи було доповнено встановленням виду вартості, а саме, визначення ринкової вартості нерухомого майна, що зазначено в Науково-методичних рекомендаціях з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень затверджених наказом Міністерства юстиції України від 30 грудня 2004 р. за № 144/5. Зі змінами до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень від 26 грудня 2012 р. № 1950/5 виокремлено будівельно-технічну (оціночно-будівельну), земельну технічну (оціночно-земельну) та дорожньо-технічну експертизи.

На сьогодні чинними є Переліки видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, а також фахівцям, які не працюють у державних спеціалізованих установах. Дані переліки є додатками до Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5¹. Відповідно до вказаного документа як окремі види судових експертиз, що по'язані із будівництвом, зафіксовано будівельно-технічну, земельно-технічну, оціночно-будівельну, оціночно-земельну та дорожньо-технічну експертизи за відповідними видами експертних спеціальностей: дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів (10.6), розподіл земель та визначення порядку користування земельними ділянками (10.7); визначення оціночної вартості будівельних об'єктів та споруд (10.10); оцінка земельних ділянок (10.14); дорожньо-технічні дослідження (10.16). Виокремлення вказаних родів експертизи здійснено на підставі диференціації основних об'єктів(будівлі та споруди, земельні ділянки, дороги) та вирішуваних завдань (а отже за предметом) дослідження.

Якщо розглядати класифікації судових експертиз в інших країнах, то поряд з будівельно-технічною експертизою в РФ у відповідному переліку судових експертиз має місце й землепорядна експертиза (дослідження об'єктів землеустрою, в тому числі, з визначенням на місцевості), а в Республіці Казахстан судова будівельна експертиза включає 2 експертні спеціальності: судово-експертне будівельно-економічне дослідження будівель та споруд; судово-експертне будівельно-технічне дослідження будівель та споруд. У Республіці Білорусь проводяться експертиза проектної документації; геодезична експертиза; з розділу домоволодінь; експертиза заливтця та пожеж об'єктів нерухомості; експертиза з визначення параметрів ізоляції повітряного та ударного шуму огорожувальних конструкцій; експертиза з визначення рівня та джерела шуму в приміщеннях житлових та громадських будівель; експертиза з визначення відповідності систем вентиляції та опалення споруд вимогам технічних нормативно-правових актів; експертиза з визначення відповідності споруд нормам інсоляції та освітлення. Як «ексклюзивні» види

¹ Див.: Перелік основних видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів (п. 3 розд. V) : затв. наказом М-ва юстиції України від 03.03.2015 № 301/5. Дод. 6, 7.

експертизи у порівнянні з українською класифікацією, у країнах Балтії виокремлено експертизу горючості матеріалів (дослідження горючості будівельних матеріалів та інших продуктів); експертизу земельних робіт; експертизу управління земельними ресурсами, а в межах експертизи пожежної безпеки — експертизу будівництва, будівельних матеріалів, засобів та проектів щодо дотримання правил протипожежного захисту. У Національному Центрі Судових Експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова організовано проведення таких експертиз: будівельна (дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та технічної документації); експертиза оцінки та розподілу домоволодінь; будівельних об'єктів та обладнання (оцінка об'єктів нерухомості, розподіл нерухомості й визначення порядку користування земельними ділянками).

Класифікувати експертизи — це розподілити їх на структурні елементи, визначити зв'язок і відмінність окремих класів, родів, видів та підвидів експертиз. Від правильного визначення роду і виду судової експертизи та її можливостей залежить безпомилкове призначення експертизи, вибір експертної установи та експерта, а відтак, і належне використання експертизи у процесі судочинства¹. Класифікація судових експертиз — це сформована наукою та практикою система уявлень про галузь експертного знання. Наука виявляє об'єктивні критерії, які дають змогу виділити наукові знання, що використовуються в судочинстві як спеціальні. Практика встановлює структурні елементи, які сприяють реалізації наукових знань в експертній діяльності².

Таким чином, будівельно-технічна експертиза тісно пов'язана із земельно-технічною та дорожньо-технічною, які виокремлюється як роди в класі інженерно-технічних експертиз³.

З прийняттям 12.07.2001 року Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»⁴,

¹ Клименко Н. І. Судова експертологія : курс лекцій : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ, 2007. С. 115.

² Інформація із Звіту про НДР: Удосконалення класифікації судових експертиз. Наук. кер. Сімакова-Єфремян Е. Б. ХНДІСЕ, КНДІСЕ та ін. № держреєстрації 0116U003867. Харків : ХНДІСЕ, 2018. 705 с.

³ Вперше, як роди інженерно-технічних експертиз, земельно-технічна та дорожньо-технічна експертизи з'явилися у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26 грудня 2012 р. № 1950/5 «Про внесення змін до наказу Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5» (зміни до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень).

⁴ Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність: Закон України від 12 липня 2001 року № 2658-ІІІ. *Офіційний вісник України* від 07.09.2001, № 34. Стор. 1. Ст. 157.

Національного Стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»¹ до основних завдань будівельно-технічної експертизи віднесено визначення ринкової вартості нерухомого майна². За нашою думкою, оціночно-земельна експертиза є окремим родом у класі інженерно-технічних експертиз.

У законодавстві України використовується термін «галузь знань» — основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка. Відповідно до затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, за шифром галузі «19» — Архітектура та будівництво, кодами спеціальностей 191, 192, 193 передбачено спеціальності Архітектура та містобудування, Будівництво та цивільна інженерія, Геодезія та землеустрій³. Як бачимо, розподіл за родами судової експертизи лише умовно відповідає вказаній класифікації галузей знань.

Висновки. Таким чином, у складі інженерно-технічних експертиз, до сфери дослідження яких входять об'єкти будівництва, можна виокремити як види будівельно-технічну та оціночно-будівельну експертизи. Предметом судових будівельно-технічних та оціночно-будівельних експертиз слід вважати встановлювані на основі спеціальних знань у галузі будівництва фактичні дані та обставини справи (провадження), що мають доказове значення для будь-якого виду судочинства під час дослідження відповідних об'єктів будівництва: будівель та споруд, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів. Тобто, технічний зміст судових будівельно-технічних та оціночно-будівельних експертиз полягає в реалізації знань із будівництва шляхом дослідження відповідних об'єктів будівництва, аналізу технічної документації у межах предмета та завдань вказаних

¹ Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440. *Офіційний вісник України* від 26.09.2003, № 37. Стор. 64. Ст. 1995.

² Про внесення змін та доповнень до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5: наказ Міністерства юстиції України 30.12.2004 № 144/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19 січня 2005 р. за № 61/10341. *Офіційний вісник України* від 18.02.2005, № 5. Стор. 275. Ст. 325.

³ Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej> (дата звернення 10.09.2019).

категорій експертиз відповідним суб'єктом через застосування відповідної системи методів дослідження. Ці особливості виділяють їх у самостійні роди судової експертизи.

References

- Butyrin, A. Yu. (2007). *Metodiki issledovaniya ob"ektov sudebnoj stroitel'no-tekhnicheskoy ekspertizy okonnyh zapolnenij iz PVH; kvartir, povrezhdennyh zalivom (pozharom); mezhevyh granic zemel'nih uchastkov*. Moskva: Biblioteka eksperta [in Russian].
- Butyrin, A. Yu., Orlov, Yu. K. (2011). *Stroitel'no-tekhnicheskaya ekspertiza v sovremenom sudoproizvodstve: uchebnik*. Moskva: RFCSE [in Russian].
- Butyrin, A. Yu. (2005). *Stroitel'no-tekhnicheskaya ekspertiza v sudoproizvodstve Rossii*: dis. ... dokt. jurid. nauk: 12.00.09 / MGUYA. Moskva: Gorodec [in Russian].
- Butyrin A. Yu. (2006). *Teoriya i praktika stroitel'no-tekhnicheskoy ekspertizy*. Moskva: Gorodec [in Russian].
- Butyrin, A. Yu. (1998). *Sudebnaya stroitel'no-tekhnicheskaya ekspertiza (teoreticheskie, metodicheskie i pravove osnovy)*. Moskva [in Russian].
- Derzhavnyi klasyfikator budivel ta sporud DK 018–2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va507565-00> (data zvernennia: 27.08.2019) [in Ukrainian].
- Hula, L. (2017). *Kharakterystyka orhanizatsii budivelno-remontnykh robot yak ob'ektiv budivelno-tekhnichnoi ekspertyzy z vyznachennia kharakteru yikh vykonannia*. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: Yurydychni nauky, № 861. 432–439 [in Ukrainian].
- Hula, L. *Osoblyvosti budivelno-tekhnichnoi ekspertyzy z vyznachennia zavyschennia danykh pro vartist vykonanykh budivelno-remontnykh robot iz zaluchenniam biudzhetykh koshtiv*. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: Yurydychni nauky. URL: Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> (data zvernennia 01.09.2019) [in Ukrainian].
- Klymenko, N. I. (2007). *Sudova ekspertolohiia: Kurs lektsii: Navch. posib. dlia stud. yuryd. spets. vyshch. navch. zakl. Kyiv* [in Ukrainian].
- Komandirov, O. V., Levchenko, O. V., Kysil, O. V. (2019). *Perspektivyv zastosuvannia bim-tehnologii (buildingin for mation modeling) v budivelno-tekhnichnii ekspertyzi*. Visnyk ONDISE. Vyp. 5, 2019. 86–89 [in Ukrainian].
- Kontymyrova, V. V., Mazurova, V. V. (2019). *Pro aktualnist pytannia z orhanizatsii vyprobuvalnykh budivelno-tekhnichnykh laboratorii v ustanovakh sudovykh ekspertyz*. Visnyk ONDISE. Vyp. 5. 90–94 [in Ukrainian].
- Perelik haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, zatverdzhenyi postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015 r. № 266 URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galujej-znan-i-spetsialnostej>. (data zvernennia 10.09.2019) [in Ukrainian].
- Pro otsinku maina, mainovykh prav ta profesiinu otsinochnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2001 roku № 2658-IP. Ofitsiyni visnyk Ukrainy vid 07.09.2001, № 34, stor. 1, stattia 157, kod akta 19803/2001* [in Ukrainian].
- Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy 25.02.1994 № 4038-XII. Holos Ukrainy vid 21.04.1994 (iz podalshymy zminamy ta dopovnenniamy)* [in Ukrainian].

- Pro sudovu praktyku z vyirishennia sporiv, poviazanykh z pravom pryvatnoi vlasnosti na zhylyi budynok*: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu SRSR vid 31 lypnia 1981 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004400-81> (data zvernennia 25.12.2018) [in Ukrainian].
- Pro vnesennia zmin ta dopovnen do Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz, zatverdzhenykh nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 08. 10. 98 № 53/5: nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy 30. 12. 2004 № 144/5. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 18. 02. 2005, № 5, stor. 275, stattia 325* [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen, zatverdzhenykh nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 08.10.98 № 53/5 (iz zminamy ta dopovnenniamy). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1998. № 46. St.172* [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Natsionalnoho standartu № 1 «Zahalni zasady otsinky maina i mainovykh prav»*: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10. 09. 2003 № 1440. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 26.09.2003, № 37, stor. 64, stattia 1995, kod akta 26384/2003 [in Ukrainian].
- Puchko, D. V. (2019). *Problemni pytannia sudovoi budivelno-tekhnichnoi ekspertyzy. Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kriminalistyky: zbirn. mater. mizhnarod. nauk.-prakt. konf., prysviachenoi 150-richchiu z dnia narodzhennia Zasl. prof. M. S. Bokariusia* (Kharkiv, 18-19 kvit. 2019 r.). Kharkiv: KhNDISE. 310–312 [in Ukrainian].
- Puchko, D. V. (2019). *Sovremennoe sostoyanie i perspektivy razvitiya sudebnoy stroitel'no-tehnicheskoy ekspertizy v Ukraine. Criminalistics and Forensic Expertology : Science, Studies, Practice. V. XV. Book II. Lietuvos Teismo Centras, Lietuvos Kriminalistu Draugija. 311–326* [in Ukrainian].
- Skybinska, Z. M., Zaiats, O. Ya. (2007). *Subiekty maloho pidpriemnytstva ta osoblyvosti zastosuvannia sproshchenoi systemy opodatkuvannia, obliku ta zvitnosti u budivelnomu vyrobnytstvi. Naukovyi visnyk: zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy, 2007. Vyp. 17.8. 244–248* [in Ukrainian].
- Vershinina, O. S. (red.) (2007). *Prakticheskoe posobie stroitel'nogo eksperta*: Izd. 4-e. pererab. i dop. Moskva: Sputnik+ [in Ukrainian].
- Voloshchuk, S. D., Krahin, A. V., Sednev, M. Yu. (2014). *Sudebnaya stroitel'no-tehnicheskaya ekspertiza. Opredelenie ob'yomov i stoimosti fakticheskii vypolnennykh proektno-izyskatel'skih rabot*: Uchebnoe posobie. Moskva: ASV [in Russian].
- Zvit pro NDR: Udoshkonalennia klasyfikatsii sudovykh ekspertyz. Nauk. ker. Simakova-Yefremian E. B. KhNDISE, KNDISE ta insh. № derzhreistratsiï 0116U003867. Kharkiv. KhNDISE, 2018* [in Ukrainian].

Д. В. Пучко

О ПРОБЛЕМНЫХ ВОПРОСАХ КЛАССИФИКАЦИИ СУДЕБНОЙ СТРОИТЕЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Анализ экспертной практики свидетельствует о том, что диапазон объектов и количество выполняемых строительно-технических исследований

постоянно возрастает. Учитывая актуальность данного рода судебной экспертизы как для расследования уголовных производств, так и для других видов судопроизводства, рассмотрены основные положения, связанные с формированием теоретической базы судебной строительно-технической экспертизы в аспекте ее классификации. На сегодня в Украине действующими являются Перечни видов судебных экспертиз и экспертных специальностей, по которым присваивается квалификация судебного эксперта специалистам научно-исследовательских учреждений судебных экспертиз Министерства юстиции Украины, а также специалистам, которые не работают в государственных специализированных учреждениях. Эти Перечни являются приложениями к Положению о квалификационных комиссиях и аттестации судебных экспертов, утвержденному приказом Министерства юстиции Украины от 03.03.2015 № 301/5. В соответствии с указанным документом, как отдельные виды судебных экспертиз, зафиксированы строительно-техническая, земельно-техническая, оценочно-строительная, оценочно-земельная и дорожно-техническая экспертизы по соответствующим видам экспертных специальностей. Предметом судебных строительно-технических и оценочно-строительных экспертиз следует считать устанавливаемые на основе специальных знаний в области строительства фактические данные и обстоятельства дела (производства), имеющие доказательственное значение для любого вида судопроизводства, в ходе исследования соответствующих объектов строительства: недвижимости, строительных материалов, конструкций и соответствующей технической документации. То есть, техническое содержание судебных строительно-технических и оценочно-строительных экспертиз заключается в реализации знаний по строительству путем исследования соответствующих объектов строительства, анализа технической документации в рамках предмета и задач указанных категорий экспертиз соответствующим субъектом путем применения соответствующей системы методов исследования. Эти особенности выделяют их в самостоятельные роды судебной экспертизы.

Ключевые слова: судебная строительно-техническая экспертиза, заключение эксперта, экспертная специальность, класс, род, вид судебной экспертизы, классификация судебных экспертиз.

D. Puchko

ABOUT CLASSIFICATION ISSUES OF FORENSIC CONSTRUCTION ENGINEERING EXAMINATIONS

Analysis of forensic science practice indicates that object range and number of performed construction and engineering researches are constantly increasing. Considering relevance of this kind of forensic science as for the investigation of criminal proceedings and for other types of legal proceedings, the basic provisions related to the theoretical base formation of forensic construction and engendering examinations in its classification aspect are considered. Currently, the lists of types of forensic examinations and forensic expert area of specializations are valid in Ukraine. According to these lists qualification of a forensic expert is assigned to experts of forensic science institutions the Ministry of Justice of Ukraine, as well as to specialists who do not work in state specialized institutions. These Lists are annexes to the Regulation: On Qualification Commissions and Certification of Forensic Experts approved by the No. 301/5 order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 03.03.2015. According to the specified document, as separate types of forensic examinations, forensic construction engineering, forensic land lot evaluation

forensic building evaluation, forensic building evaluation and forensic road examination on corresponding types of expert areas of specialization are recorded. The subject of forensic construction engineering examination and land lot evaluation should be considered factual data and circumstances of the case (production) established on the basis of specialized expertise in construction field having evidentiary value for any type of legal proceedings while research on relevant construction objects: real estate, building materials, structures and related technical documentation. Thus, technical content of construction engineering examinations and forensic land lot evaluations involves forensic construction engineering implementation by examining relevant engineering sites analyzing technical documentation within the subject and tasks of the specified categories of examinations by the relevant subject by applying the appropriate system of research methods. These features distinguish them in independent kinds of forensic science.

Keywords: forensic construction and technical expertise, expert conclusion, expert specialty, class, kind, type of forensic science, classification of construction engineering examinations

Надійшла до редколегії 12.10.2019